



Per ella es un pols la vida
 y ho creu en tanta manera,
 que sempre obra la polvera
 y empolvantse sense mida
 un polvo á l' altra ja espera.



DE DIJOURS A DIJOURS

L'eclipse de sol, qu' hem de veurer aviat, lo día 30 d' aquet més á la mitj diada, si 'ls núvols no 'as ho tapan, ja no con mou 'l poble mes que com un espectacle curiós ni als sabis astró lechs, mes que per apercibir telescopis y tota mena d' eynas d. l ofici y treure de la fosca pasatgera, la llum radiant de la veritat científica per popularitzarla.

S' han acabat per sempre més, els temps de las ciencias ocultas.

Els experiments científichs, ja son del domini popular ¡tothom pot donarhi cullerada! Ni més ni menos que si 's tractés d' un altre espectacle qualsevulga, ahont tothom te el dret de la crítica.

Aixó que sembla res, es un gran avens.

La ciencia també s' ha democratizat al compás mateix de la democratizació dels pobles.

En tocant aquest punt, l' astronomía, ho te mes ben entés que las institucions *teocráticas*, quinas, renyidas ab las multituds, las desprecian y de primer 's moren, que no pas donan l' abraçada de fraternitat als pobles, que son els que tot ho enlayran.

Res tan senzill ni més natural que l' eclipse.

Quan se te al devant una *lámpara* coberta d' un *globo* de cristall glassat, si s' hi posa la ma al devant s' intercepta el pas de la llum... es un eclipse de la llum que vessa la *lámpara* produhit per la ma.

Aquet mateix fet se produheix quan per la terra hi ha eclipse de sol, per medi de la lluna.

Si 'ns girém deixant la *lámpara* á la nostra esquena, fent sombra ab lo mateix cos nostre, queda's á las foscas la ma; donchs es l' eclipse de la lluna que reflectant la llum del sol, li queda interceptada per la terra.

Si 'l mohiment de la lluna, fos justament dins d' un *plano* quina prolongació pasés per devant del sol, hi hauría eclipse de sol á totas las llums novas, y de lluna á totas las llunas plenas.

Pero 'l círcol que descriu, es inclinat sobre aquest *plano* que 's xato d' una part al altre y aixó fa la varietat dels eclipses, en temps y duració.

No hi pot haver menos de dos eclipses cada any, ni mes de set, canviant els puestos de visual.

Quan no hi han mes que dos eclipses, son de lluna.

Aquesta lley de conjuncions se produheixen ab pocas diferencias cada 18 anys y 10 días, temps que 'ls grechs ja el coneixían anomenantlo ciclo de Mentón, y del que 's prevalen els pobles asiátichs de rassa groga, per pronosticar els eclipses.

Per més senzilla que sia la causa, d' aytals fenó mens avuy que 'ls conèixém, que las cosas conegudas son sempre tan claras que sembla mentida no haverlas sabudas ants; per llógica que sia l' explicació, l' humanitat ha admirat sempre la manca de la llum solar, mes que sia passatjera, al mitj del día, y més si 's veu 'l cel seré y clar de nuvoladas.

Va durar molts anys, que 'ls pobles agafavan por d' aquesta maravella que 's reflecta al firmament.

La llum del dia debilitantse per moments, depressa; las tenebras alsantse pe 'l dessobre de la llum, las estrellas brillant al firmament quan se veu l' eclipse complet, la Naturalesa apareixent als ulls com sorpresa y acondolida, l' unió d' aquets elements insólits y fora de l' acostumat, son més que suficients per extendre 'l terror dels homes y de las nacions, preocupats per moments de tanta solemnitat.

Per rahó de la rapiditat dels mohiments de la lluna, un eclipse no pot durar més de sis minuts en sa totalitat, mes temps tan curt, ja es prou, per fermentar la por dins d' ánimas atemoritzadas per falsos fanatismes.

Sols la desaparició als espays de la llum de la lluna, ja pertorba las personas curtas de coneixements.

Ara l' enfosquiment del sol, la desaparició del astre al bell mitj del día, ¡com no te de ser causant d' inquietuts y pressentiments fantástichs!.

L' historia va plena dels exemples de la por que 'ls eclipses feyan als pobles antichs y dels perills qu' entranyan l' ignorancia y la superstició.

Nicias, tenía resolt l' abandonar la Sicilia ab son exércit: espantat á la vista d' un eclipse de lluna, y volguent aguantar's uns quants días més, per assegurar-se de que l' astre de la nit no havia perdut pas res y que li afavoriría la retreta, va perdre balderament lo temps y fou destruit son exércit. Nicias lo brau guerrier, va morir-se á la fugida y aixó va ser el comensament de la ruina d' Atenas.

S' han vist molts homes astuts, trauerer partit de la por dels pobles, mentrestant els eclipses de sol ó be de lluna.

En Cristofol Colón, obligat á mantenir els seus soldats per medis dels donatius voluntaris, d' unas gents salvatjes, y indígents, va estar á punt de perdre aquets recursos y morir-se tots de fam.

Va dir que tenía poders per privar al mon de la lluna, que 'ls indis adoravan per Deea.

Comensá l' eclipse qu' ell tenía senyalat, y la por apoderans d' aquells salvatjes infelissos de l' América, 's va fer pagar tots els tributs, en'ayrant la ciencia d' en Colón.

Druso, va apaibagar una sedició de son exércit, per medis d' un eclipse de lluna.

Com dñu Tit Livio, en Salpino Galo, á la guerra de 'n Paulo Emili contrari á Perseo, va fer servir la mateixa extratagema.

Pericles Agasocles rey de Siracusa, y Disu rey de Sicilia, han estat á punt de ser víctimas de l' ignorancia dels seus propis soldats.

Alexandre, trovantse prop d' Arbela, va agotar tot son ingénit, pera dissipar la por de sas tropas, que 'ls havia agafat veient un eclipse.

D' aquesta manera, 'ls caps superiors, posavan de sa part els auguris, que las mitjanías no sabían pas aprofitar.

Quantas faulas s' han compost ab l' ideya, que 'ls eclipses eran fruyt de la divina cólera del cel, que 's

venjava de las inquietuts dels homes, ¡privantlos de la llum!

L un' hora es Diana, que 's vol unir á Endimión á las montanyas del Caná; ara son els mágichs de Tesalia, que fan devallar de la lluna, 'l cor de las herbas que serveixen per compondrer sos encantaments.

D' ura part es un dragó que s' empassa l' astre, y el fan fugir á copia de crits y sorolls, fentl'hi uns esque-llots.

D' un altre, Deu, te tancat 'l sol dins d' un canó, y 'ns pren ó dona la llum á voluntat.

Lo progrés de las ciencias, ha finit opinións, y falornias ridícolas; opinións ximpls, y la por tonta, després de reconegut, que 's pot calcular per medis de las taulas astronómicas, el día y l' hora en punt, dels eclipses, preveyent ab anticipació l' enfado dels Deus, ó be del cel, ó de qui sía.

No fa tants d' anys que 'l terror produhit per la desfeta del exercit c' en Lluís XVI prop de Barcelona, al eclipse de 1706, va motivar la divisa del rey francès: *Nec plorulus impar*, qu' ha dat lloch á suposicions injuriosas pe 'l monarca, tatxat de vicis lletjos pe 'ls homes.

Las cucurullas llargas, 'ls vestits de llustrina negra ab estrelletas de paper de plata falsa, las perrucas de cánem, tota l' indumentaria dels astrólechs vells, jauhen als racóns.

Ni menos surten per Carnestoltas, si no es per fer la figuereta.

Sabis, més sabis qu' aquells, que ni meros sabian que no sabían res, ens passen pe 'l costat; els topém pe 'l carrer, vestits d' americana de color, calsas de dril y barret de palla.

¡Oh mudansas dels temps! ¡Oh témpora!

Aquí, per acabar un altre consell... de sabi, d' aquets que 's veuhen y no 's veuhen.

Per mirarse l' eclipse de sol, lo millor que hi ha, es un vidre fumat ab la flama d' un misto de l' arrendataria, que son els que fan més fum.

Si n' hi posan dos d' encarats, será més bo, porque no se enmascarin.

Ara si no ho fan... ¡dixosa la cara que s' hi coneix l' enmascara!

CALIXTE PI Y XARAU

TEATROS

TIVOLI

Si no 'ns donan cap estreno, que l' estrená val cinch sous, tenim al menos gran varietat d' espectacles en aquest teatro.

¡No es pas res, omplir una sala gran, ab la calor que fa!

La Fornarina cada vespre treu vestit nou, los cabells mes enrojits, pero sempre las mateixas coplas.

Els *tangos* tenen tota la *decencia* compatible ab lo compás.

La novetat d' aquesta setmana, es estat una famosa

poupee eléctrica... que fa tota l' ilusió y tots els mohiments de nina de cartró, que fins li cau una ma trencada.

Quan tothom está convensut, arrenca á correr y diu: Bona nit y bon hora.

Com siga que la setmana entrant hi montarà son *cuartel general* lo Sr. Alegría ab sa troupe equestre y acrobática, s' anuncian las últimas funcions de sarsuela per tot lo que resta de setmana, per lo tant es qüestió d' espavilarse si volen admirar la carona de la Fons, la rialleta de la Fornarina y las bufonadas de 'n Bergés.

TEATRO DEL BOSQUE

BARRI DE LA FONTANA — (GRACIA)

L' empendrer 's la representació de l' ópera *Mefistófele* de 'n Arrigo Boito, ab 'ls elements d' un teatro de las condicions d' aquet, vol un pit com un toro.

Lo mestre Vehils l' ha tingut... y n' ha eixit be relativament, si en qüestions s' ha d' admetrer la relació de las cosas de la vida.

Ab la corda prou migrada y ls instruments de metall y percusió prou deficientes, 'l dar una audició del gran poema musical y poétich, ja es un cas com un cabás.

Donchs aixís y tot, la *recita* va resultar, 'l públich n' eixia content, y de segur omplirá sala y jardins á las prop vinentas.

La Giudice, es lo mellor qu' ha cantat y 'l que més s' escau á sas facultats vocals.. frasseja bé, ataca las notas ab valentia y guarda sempre 'l portament de la veu, molt més que 'n altres óperas, que s' hi desboca.

Lo tenor Rota... tenia 'l paper insegur, ó s' havia espantat; de segur que donará més á l' altre representació.

Lo baix Calvo, també va frassejar molt, y son paper ho demana, encar' que 's aguts li mancan forsa. Res d' estrany, que l' extensió de veu que requereix *Mefistófele* es molt més llarga que 'l registre d' un baix profund.

Els coros y orquesta, fan mes del que permet la nombra.

Lo mestre va ser cridat á las taulas.

La presentació d' escena bunyol... ¡miris que trasladar á Grecia, las pirámides c' Egipte!

Ara, 'ns aconsola 'l veurer, que l' infern, sols hi há sis dimonis per ballar.

¡Es la crisis *agraria* que també hi arriba!

TIVOLI

CONCERTS D' EUTERPE

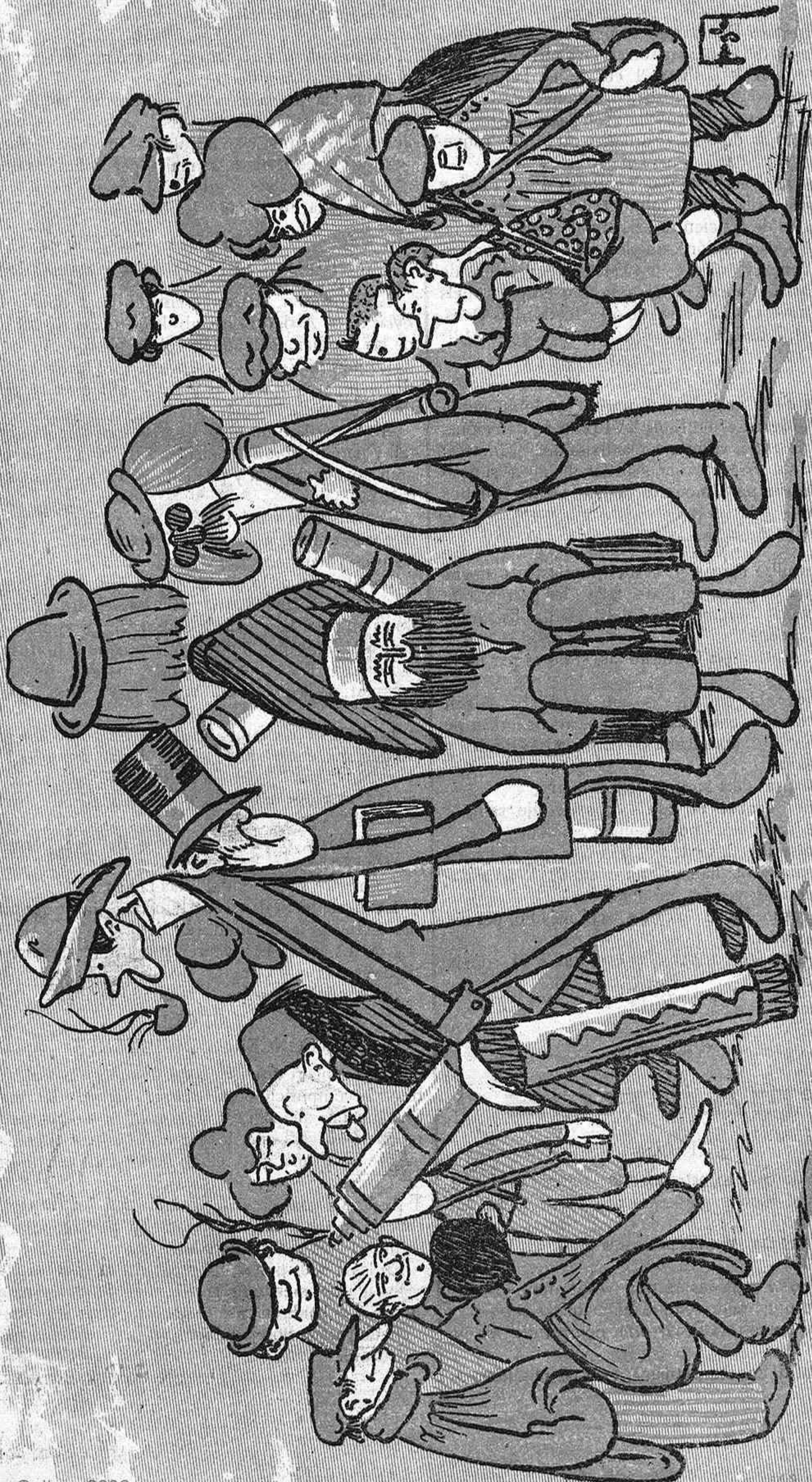
En lo concert últim efectuat diumenge passat, s' estrená la composició coral *Orfal* original del mestre Sr. Gimenez que sigué molt aplaudida y demanada sa repetició al igual que lo cantabil *Enamorament* del mestre Sr. Coma, cantada ab bon colorit per lo tenor Sr. Cortada.

Abduas pessas creyém figurarán en los concerts d' aquesta societat per sa inspiració y perfecte coneixement del gust del públich.

En las demás pessas del programa se observá la bona batuta del mestre de la Societat Sr. Goberna per lo que s' aplaudiren casi todas las pessas en que hi prengué part la llorejada Societat que fundá lo malográt Clavé.

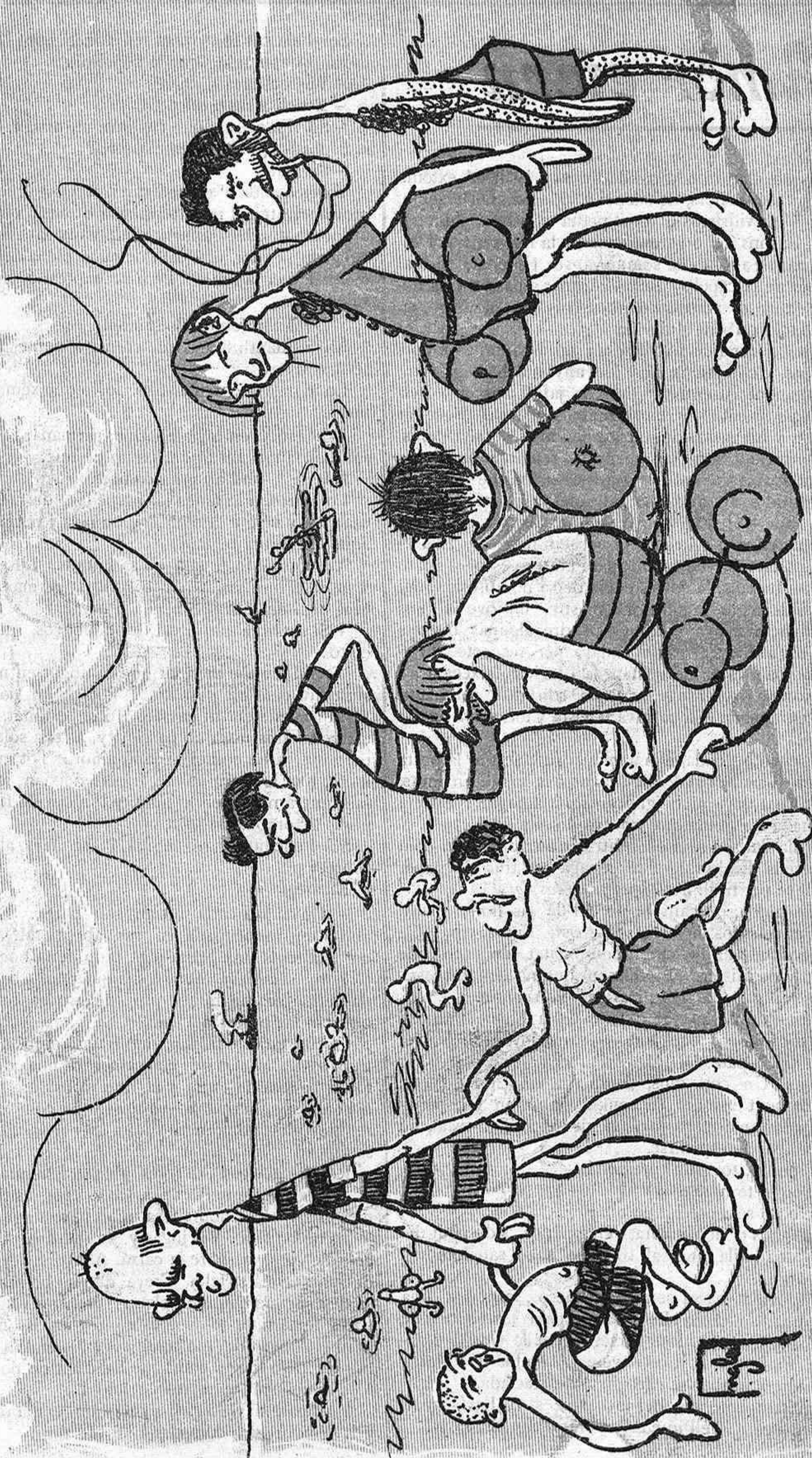
UN COMICH RETIRAT.

Esperant l' eclipse



Han vingut de tots paissos,
aixís d' avall com d' amunt,
arrepdrin aquets sabis:
tots tenen l' ullera á punt.

Lo sexo fort als banys



LA TOMASA

Sols las viudas rebregadas
y las solteras vellotas
poden quedá enamoradas
d' aquestas lletjas carotas.

Amor etern

A la claror de la pàlida lluna, 'l jardí s' extenia plé de flors, de silenci y d' aromas. De sople, las vidrieras d' una petita capella s' iluminaren y 'ls sons del orga omplenaren la nit serena. Desde 'l banch ahont ella somniava, sor Felicitat, veyá al interior de la capella, passar y tornar á passar á las novicias que s' afanyavan al servey de la Verge, en aquell mes qu' era el de María.

Somnia, sor Felicitat, lo gran parch vibrant de flors novellas, y compta 'ls días, los anys qu' han passat...

Quin contrast entre l' hermós jardí plascent, perfumat pe 'ls cálixs, y 'ls sufriments que sor Felicitat ha vist, y ha passat durant los deu anys de son ministeri de caritat! Son pensament se remonta mes lluny encara, cap als temps de sa juvenesa, en que creya ab lo pervindre, ab la felicitat, ab todas las promesas de la terra. Sor Felicitat se transporta als fets qu' han dominat sa vida y decidit sa vocació religiosa. Ella 's deya Llucieta Evelin. Son pare era professor y guanyava ab travalls, la subsistencia de sa nombrosa familia. Lo deixeble preferit del mestre, un jove d' uns vint anys, hi anava, á la nit á pendre algunas lliçons de comptabilitat. Tothom callava per respecte al treball del pare. Mes no obstant la Llucieta, aixecant els ulls trovava 'ls del jove fixats en son dols semblant. Tota enrajolada ella baixava la vista y tornava á agafar l' agulla...

La sessió acabada, ella acompanyava fins á la porta á n' en Joan Renaud; ella li allargava sos dits menuts, y ell turbat deya mots innocents per allargar l' estreta d' aquella ma petita que trovava dolsa y fidel...

Lo día del seu sant ell va atrevirse á portarli un pom de clavells. En lo ram s' hi amagá un tros de paper que duya per titol: *lo llenguatge de las flors*.

Desseguida, buscant lo simbol de las flors, ella hi trová aquets dos mots: *Amor etern*. Entre ells, allavors, nasqué una deliciosa complicitat, un secret de silenci y de misteri, un jurament que no tenia necessitat de cap paraula pera lligarlos pera sempre.

Els no duptavan que el pare de la Llucieta, havia notat sos amors y que 'ls donava una joyosa absolució.

Un día, 'l pare del Joan, va presentarse á casa de la Llucieta. Un cop dins, semblava emocionat, frisós, soptadament envellit. Va anunciar que son fill, precisat d' anarsen aquella mateixa nit cap al Transvaal, no podría anar á despedirse.

Lo mestre, tot pàlit, preguntá:

- Pero... tornaré aviat?

- No ho sé... crech que no...

Y despres d' aquesta frase enigmática, 's despedí del pare y de la filla, que, al trovarse sols, sanglotant s' abressaren...

La Llucieta, passá setmanas, mesos, esperant una carta, una explicació. Pero tan grossa laxitut caygué sobre seu, tan gran desesperació, que la vida li esdevingué molt pesada. Lo convent va semblarli l' únich assilo ahont acabar sa existencia desgraciada.

Y may sapigué res del jove que s' en havia anat, emportantsen ab ell lo cor llatzerat d' aquella noya.

Sor Felicitat se trovava en aquet punt de sas reflexions quan aparequé la superiora.

- Vos buscava li digué.

- Estich á sas ordres.

- Sor Francisca, que cuydava un malalt, ha tornat indisposta... ¿Voleu reemplassarla?

- Si, mare.

Y desseguida s' en aná cap á la casa que li havia indicat. Entrá; 'l malalt acabava d' esser viaticat. Era un home d' edat duptosa; abundants cabells grisos envoltavan sa cara, una cara de cera, plena de sufriment, menjada per la febre... Pe o sa expressió era noble y valenta.

- Bona nit, feu ell dolsament.

Ella agafantli la ma que cremava, sentí que 'l pols se li acabava.

Lo malalt que tenia tots los coneixements, murmurá:

- Ja estich en regla ab Deu, germana; ja hi confessat mas faltas. Ell tindrà pietat de mi...

Ella se 'l mirá ab gran compassió.

Lo moribundo tancá las parpellas, despres torná á obrirlas, y vejé á la monja que anava y venia, arreglant aquella cambra regirada.

Allavors se topá ella ab sa mirada. Ell s' ofegava, 'l pit se li oprimia, y en sos ulls la germana dels pobres llegí un mut prech; ella li digué:

- Si sentiu algún pesar, esplicheuvos, que ja us ascolto...

- ¡Ah! feu ell, lo pesar que hi tingut en mon destí, si sabiau com me pesa ara!.. Potser no compendreu 'ls sufriments qu' hi passat... Jo hi estimat... si, jo hi estimat á una noya ab passió, y á ella sola... y may pero may li he confessat mon amor... Tot mon pensament, tota la meva ánima, li perteneixian; jo no veyá mes que á n' ella en lo mon, y l' ideya de ferla ma esposa, m' omplia de joya...

Sor Felicitat, esgroguehida, l' ascoltava, ab las mans sobre 'l pit.

Ell afegí:

- Travallava cada nit ab son pare... Ella estava aprop nostre, ocupada en sas labors... M' enrecordo qu' ella tenia una petita piga prop de la boca...

Y 'm semblava que 'l día que podría besarli aquella petita taca negra que prop de la boca tenia, se m' obrirían las portas del cel...

Circunstancias trágicas me traguieren d' aquet somni daurat... Mon pare era caixer d' una de las més fortas bancas de París, y el que va passar, puch ben contárvosho, germana, perque no 'm coneixeu y ignoreu fins mon nom, aquet nom per quin honor m' hi sacrificat...

Respirá ab forsa, despres, ab veu extenuada, digué:

- Despres de molts anys, de la més estreta, de la més escrupulosa honradesa, mon pare tingué un moment de bojería. Va jugar y va perdre. Un passiu enorme pesava sobre la caixa. Allavors, veyentse perdut, me revelá sa falta. Creya que no podría resistir á sa desesperació; durant alguns días, no vaig abandonar-lo, tementme qu' acabés ab sa vida. En fi, vaig donarli el consell de que confessés sa falta. Va resistirse primer, pero luego, com que 'l déficit no podia tardar á esser conegut, ell mateix s' acusá...

Mon pare havia sigut sempre un empleyat model, y 's decidí tenirli compassió. Y van dirli:

- En atenció á vostres serveys passats, no se us denunciará, ni se us perseguirá; ab la condició de que 'l diner siga retornat per quantitats anyals. La vostra plassa de caixer la donarém á un altre, pero se us donará una ocupació á la casa...

Excitat per la forsa dels recorts, lo moribond se redressá sobre 'ls coixins:

- Ja ho veyeu - va continuar - á n' el meu pare no van lliensarlo al carrer; lo colocaren en la més cruel de las alternativas; pagar una crescuda suma ¿ab quins diners? ó entregarlo á la justicia...

L' abatiment en que 'l vaig veure, aixecá mon valor. Una colla d' homes joves y resoluts, estava formantse per aná á explotar minas d' or en lo Transvaal. Era una empresa atrevida que tant podia enriquirlos com arruinarlos. Jo no vaig veure altre medi de salvar á mon pare, qu' anarmen ab ells... pero á quin preu ¡Deu meu! . No vaig volgué anarme á despedir de ma estimada... porque de ferho, no m' en hauría anat... D' altra part, ¿quin motíu podia alegar? ¿com explicar la marxa? ¿Confessar la falta de mon pare? No, 's mots no haurían pogut eixir de mos llabis... Y després, després: esperava fer prompte una fortuna, pagar lo deute y tornar á Fransa y dir á la dona de mos somnis:

- Aquí 'm tens, sempre t' hi estimat. Olvidém lo passat dolorós...

Va callar y en la cambra tancada, no se sentía res més que sa respiració curta y precipitada.

Dreta, prop d' ell, Sor Felicitat lo contemplava. Estrany semblava que no l' hagués conegut desseguida. Aquella cara que tenia sempre fixa en son pensament, ¿cóm no l' havia reconeguda ara? Y son cor esbategava ab forsa com en los temps de las vetllas sota 'l llum en lo fidel santurri de son jove amor...

Ella li preguntá estrafent la veu:

- Us en vareu anar... ¿y després?

- ¿Després? Hi portat la vida més dura, més cruel. A copia d' esforços, inaudits, de privacions quotidianas, vaig reunir petites quantitats, y els acreedors, prengueren paciència. Durant quintze anys vaig treballar á las minas. Fa tres mesos vaig saber la mort de mon pare. Sense recursos, perdut per la febra, vaig embarcar-me per retornar á París.

Vaig arribar fa dos setmanas. Desseguida vaig aná en busca d' aquella en qui no hi deixat may de pensar. Vaig anar á l' antigua casa de son pare; no 'n sabia res... ja no vivían allí... ja no la veuria may més.

Un sanglot s' ofegá en sa gola, luego afegí:

- Potser me val més: prefereixo morir que véurela casada, indiferent...

En Joan Renaud, respirava pesadament. Aquesta confessió havia agotat sas forsas. Sor Felicitat ab los ulls plens de llágrimas, contemplava ab grossa angunia, aquella vida que s' acabava.

- ¡Ay! digué ell, ab veu apagada, ¡quin goig poder saber que s' es fet ella, ma estimada!... avants de deixar la terra.

- ¡Joan!.. sospirá Sor Felicitat.

Ell torná á obrir los parpres y la contemplá un moment ab los ulls envidrats, y va reconeixela... Y una alegría sense límits invadí son ser, compensá tot lo que li havia robat la existencia, y repara 'ls anys de lluyta vana y cruel...

Murmurá: Llucieta... Llucieta... vaig á morir... agafa la meva ánima ab un petó... t' hi estimat tant Llucieta,

Ella se li apropá més y més; ab una devoció infinita, absoluta, rosá sos llabis sobre 'l front de l' agonitzant...

Quan ella va apartarse, en Joan Renaud havia acabat de viure.

Sor Felicitat li tancá 's ulls y li creuhá las mans, y sobre aquella cara vegé l' éxtassis que resplandeix en lo rostre dels mártirs.

La llantia agonitzava. Havia arribat lo día. Al carrer ja sentían las remors propias del matí. Per entremitj de las persianas Sor Felicitat vegé un cotxe que passava carregat de flors.

Allavors, deixant per un moment la cambra mortuoria, baixá al carrer, comprá un pom de la mateixa classe de clavells qu' algún dia ell li havia ofert y 'l colocá sobre 'l cor parat. Y en sa memoria sentía las paraulas que, durant las llargas nits d' insomni y 'ls jorns sense esperansa, havían sigut lo viátich de son ánima: *Amor etern ..*

MARÍA GIRARDET

La Agricultura

Ciencia y Art á la vegada, posas de l' Industria á la ma quan necessita per dar forma á las cosas que l' home ab son enginy mes purifica

Los edificis ab sas portas, vigas, mobles, adornos, pianos y pintura .. ¿d' ahont ix aixó sino de las fadigas del camp y sa cultura?

La seda ab que la dama 'l bust realsa, los colors de sa rica vestidura y el cuyro qu' el peu calsa productes son de la mare Agricultura.

Lo cánem que la vella de la filosa al fus, en fil cambia la tela 'n fa 'l veler que 's maravella del mon y d' ell lo pa de cada dia. Tu li donas lo blat grá qu' adornava en lo camp la rossa y escayrada espiga que porta á sa vegada del flaqué y moliner vida y fadiga.

Surt de la terra 'l cep que desvasalla lo licor que del home es font de vida y ell don forsa al gandul y al que treballa y á riure á tots convida.

Lo menjar que 'n la taula ne repara de lo teu cos las forsas agotadas lo pagés amatent te lo depara á costa de suhadas.

Las postres, el café, la copa, el puro, lo xocolate, el vermuth, la mel gemada y fins el tap de suro fills ne son de la terra conreada.

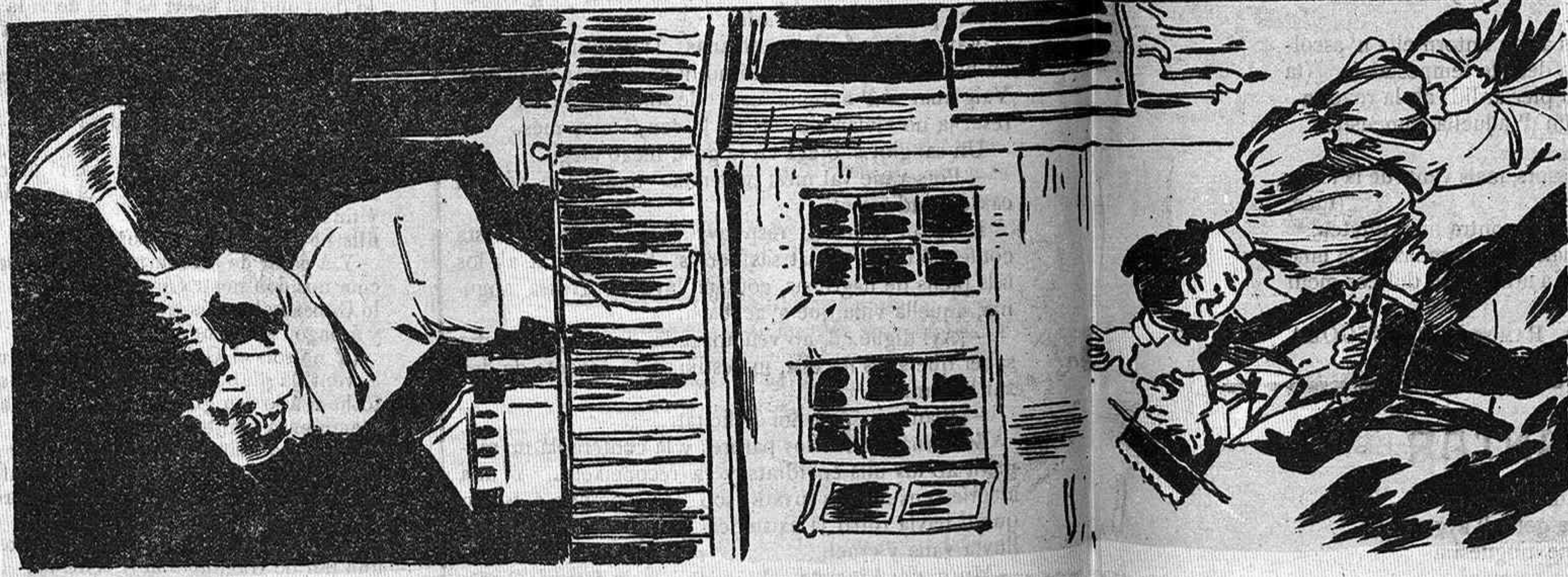
Y á pesar de brindarnos tal riqueza com nos don nostra mare la Natura lo Govern al pagés tracta ab feresa y á pagos lo tortura.

¡Y no sols el Govern! L' home, l' aucella, lo vent, la pluja, el gos, las pedregadas tothom á lo seu gust en contra d' ella l' empren á plantofadas.

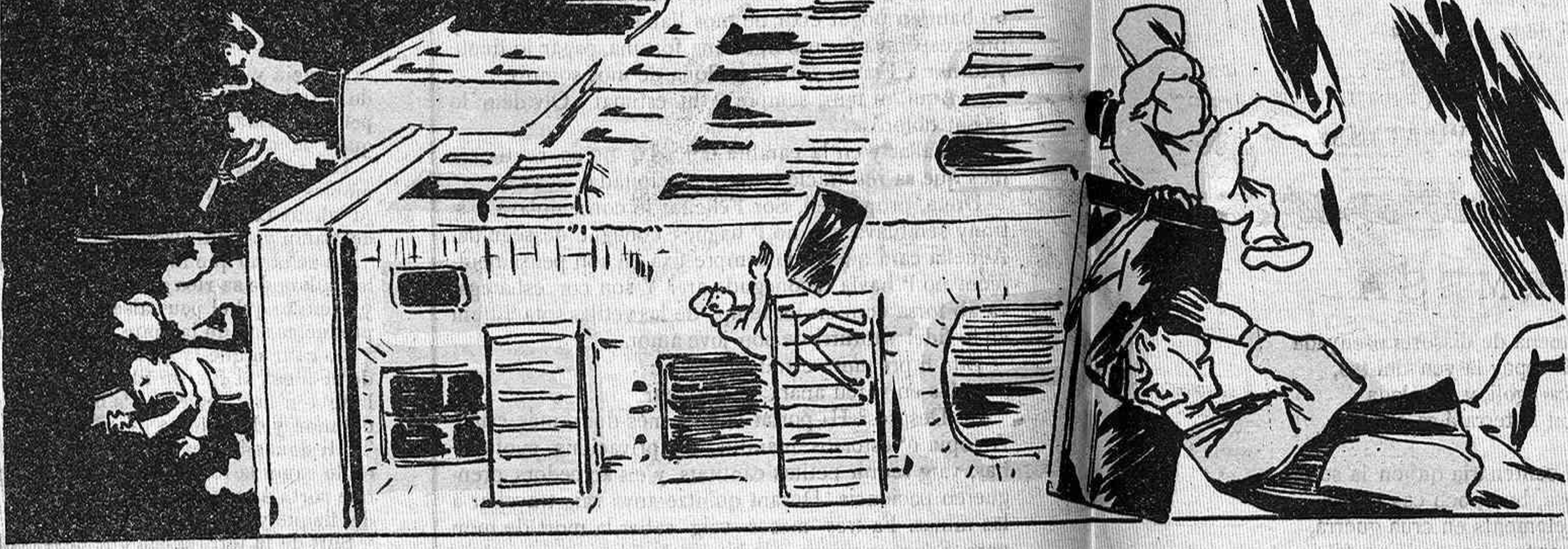
Mes no obstant el pagés treballa y prega y en Deu y en sa bondat, ell sols confia porque sab que 'l terrós qu' avuy ne rega sa fósá será un día.

De la qual ne brotará pura y hermosa una flor de fragancia may sentida y eixa flor será al cel, la mes flayrosa "la flor d' eterna Vida "

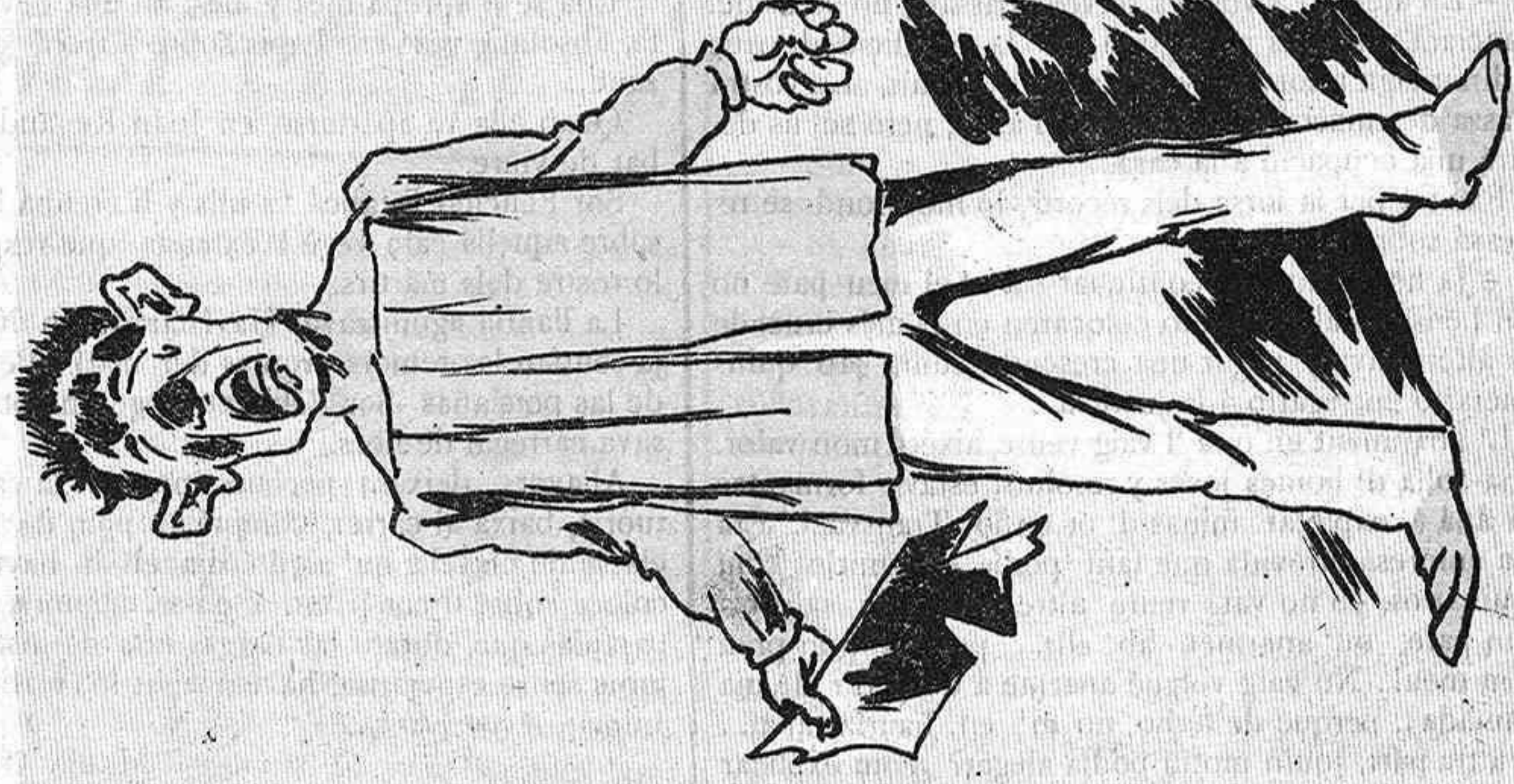
S. BRUGUÉS



¡Ojo ab els eclipses! que també n' hi han de donas y de trastos. ¡No val á badar!



—El cap viu, caballers. ¡La meva ullera es per estrenar... está á la séva disposició!



Aixó del vidre fumat me té tot enmascarat.



Quan se coménsi á enfosquí m' amagaré ab el cosí.

Desde Vilatana

ESTIMAT Director de LA TOMASA: Desde divendres passat me trovo aquí, en aquest poble tant fresch, ¡y tant frescos com estém!, invitat per la distingida colonia *de verano* qu' en aquest recó de mon, en aquest cul de sach de montanyas, venen á rendir tribut á la moda, menjant tomátechs y asberginias y fent esqueixadas de bacallá al peu de la bassa... d' aygua que té comunicació ab un canó de canya per ahont hi salta l' aygua térbola que li dona 'l nom de *Font... de la Bassa*.

Lo motiu d' haverme invitat la colonia *de verano* - com 'ls deya, - ha sigut una vetllada artística-literaria, que han volgut que jo improvisés (modestia apart) ab lo concurs d' apreciables *siniquedas* del art musical y cantábil, y ab la cooperació y lavativa (per no dir ajuda) de re...nomenats poetas carbassejats per malas volensas en tots quants Certámens y Jochs florals de fora s' han celebrat d' ensá que som al mon.

Ab tant valiosos elements vareig confeccionar un magnífich programa, imprés en paper d' estrassa per no fer cap paper ridícol, anant repartit profusament entre las nombrosas familias que, las unas á las golfas de casas de pagés, las altras acomodadas á las pallissas, aquestas enquibidas als establés y aquellas fent vida comú en els femers, son l' adorno y l' animació d' aquesta vall... que si no es de llágrimas, fa plorar 'ls ulls de tants y tantas *sebas* com hi vegetan.

Tornant á lo que li deya de la vetllada, senyor Director, tingué lloch aquesta á l' eixida del café del poble convenientment decorada ab cortinatjes de trenyinas *al natural* y ab una il·luminació *ad hoc* de l'umanes, llums de ganxo y gressols... que no s' hi veyan... de contents tots quants várem tenir la desgracia ¡vull dir! la sort d' haverhi d' anar per forsa.

Després d' un parlament molt ben xafat del *decano* dels forasters, qu' es un bacallaner retirat que aquí talla 'l bacallá pe 'l *parné* que *abilla* 'l *mano*, per més qu' es tartamut, varen llegirse poesías, inéditas totas perque cap setmanari las havia volgut insertar, que varen ser molt picadas de mans... y de peus.

La part musical fou confiada á un mestre... de l' escola municipal, que féu las delicias de la concurrència arrencant maravellàs d' execució d' un excel·lent piano... de manubri.

Aquet mestre acompanyá molt bé ab la maneta... del piano als re...putats cantants que figuravan en lo programa, quins eran un jove alt com un espárrech que 'l varen premiar per baix de veu á la Fransa... xica y una senyoreta patarrella y rabassuda com una garrafa de setze porrons que canta... 'ls goigs de Sant Prim de memoria, perque 'ls sab de cor, de tant mal de cor que pateix ella y la seva mama que l' acompanya... perque no caygui.

Finalisá la vetllada ab cotillón ballat sense cotilla per totas las senyoretas, y sense mitjons y ab samarreta per tots 'ls joves sense colocació que allí se la campan.

Per la present correspondencia pot ferse cárrech de la broma que s' hi fá per aquí dalt.

Aprofitant l' estada en aquest poble, estém fent els preparatius per' instalar un Observatori al cim del

turó que domina aquets barals pera estudiar l' eclipse total de Sol que, segóns diuhen, será 'l día 30. No caldría sinó que 'ls astrónoms s' haguessin equivocat, pe 'ls perjudicis incalculables que 'ns ocasionaría á mi y alguns *flammarions* d' estar per casa que 'ns recundan en l' instalació, puig hém fet un gran acopi d' ulleras que are las estém netejant á la riera y desembussant-las, ajudantnos en tan penosa operació lo mes selecte de la colonia que no se 'n donan de menos.

Prometent donarli compte dels meus estudis astronómichs en altra correspondencia, passada l' eclipse - si no s' han equivocat - se repeteix de vosté sempre afectíssim amich y antich company de glórias y fatigas.

PEPET DEL CARRIL

Vilatana 22 d' Agost, de 1905.

P. D Fins que hagi tingut lloch l' eclipse - si es que realment ha de ser lo día 30 -, per tot lo que li convingui, aquí te la direcció:

«Observatori de *Pich-pelat*.

- Vall de la *Badallera* -

per

(*Seba*)

VILATANA»



ERMESA

De tota mena de dissorts prenyada
brueli per l' espay la veu del tró,
lo llam se caragoli, y desolada
s' estremeixi la terra á sa claró'.

L' alzina centenaria qu' en la serra
creix ufanosa, ben poch cas ne fá:
desfets els elements en crua guerra,
no logran per 'xó may ferla acotá'.

Com més á son entorn ella n' ascol-
la veu de la desfeta tempestat, (ta
lluyta á son pler ardida ab la revolta
reina sublim d' aquella inmensitat!

Veniu dissorts, mals vents de la for-
tuna,
tots al plegat en contra meu lluyteu;
flagells y mals de tota mena, á la una,
¡que vingan á arrancarte del cor meu!

RAMÓN E. BASSEGODA

CANTAR

Si per cada crim ocult
caygués una gota d' aygua,
fácil fora que tinguesim
un diluvi per setmana.

I. F. F.

Retalls



Qui una dona com aquesta,
tingui, pot di en bona fé,
si ademés té cent mil duros
que ja no li falta ré.



- Lo meu amor, senyoreta,
ja 'm pot creure, es un volcá.
¡Donguim un remey!

- Prou, home,
á l' aygua 's pot capbussá.



A l' encant públich s' han venut, sumptuosos canalobres que 'n temps del mes alt *caiech* de Catalunya en Planas y Casals, alias *Pantorrilles*, de trista recordansa, habian llumenat lo Cercol Conservador... que s' en va anar al cel ab cos y ánima.

Ja ho veuen que 'ls col-loquém á bon puesto... ¡no 's queixarán pas!

Aqueixas llumaneras, han passat per molt menos del seu valer, á las parets de la Lliga Regionalista.

Que consti ben clar, perque corre per aquí terra molta malicia, que lo de llumaneras no ho hem anomenat per alusió als uns, ni als altres.

¡Tots ho son prou!

Apuntém la nova per planyer aquets pobres canalobres, qu' han d' anar d' Herodes á Pilat, per fer paper de llantias.

Si algún temps havian llumenat caras rialleras de conservadors que guanyavan eleccions, per malas arts sempre, ara farán llum á las fatxas barroeras dels catalanenchs lligats, quan 's partirán la gasofia que 'ls aborreixen de Madrit. ¡No morirán! ¡Farts!

✱

S' ha trovat al Nort-Est del Canadá, una mar soterrada, inmensament gran de petroli.

Cap de las minas conegudas fins avuy en día, se li pot acomparar.

Una nuvolada d' exploradors s' han abocat al lloch dels manantials, ab tanta febra d' activitat, que ab poch dias han fet un poble novell.

Lo líquit gas, que brolla de terra sols cavant un metre á la fondaria, es mellor y te mes forsa que tot el petroli que 's gasta pe 'l comers del mon.

La trovala no es pas sols una sort per la regió canadiense sino 's per tot lo mon, que gasta aquest gas portátil.

Els primers exploradors concessionaris han fet ja colocar duas vias de ferrocarril, primer element que 'ls mancava pe 'l transport als mercats del mon.

¡Ara que tenim electricitat y gas dolent y car, se 'ns abaixará 'l petroli!

✱

El País diari que surt á Madrit, posa 'l dit á la llaga.

Si que 's pot ben dir, qu' ha posat 'l pegat al mitx del mal, quan censura durament, lo nomenament del coronel Morera, pera la quefatura de la policia judicial de Barcelona.

No hi ha pas duptes... los governs d' ara, tractan la nostra terra del mateix modo, com tractavan Cuba y Filipinas.

Per' aixó 's van perdre las colonias... ¡y mirintselas ara! ¡No n' hi ha pas poca de diferencia!

✱

Després de 'n Tresols, que no sap llegir ni escriurer.. encara qu' ho sábiga ben disimular, després de 'n Memento, que no va servir per picador de toros... y ara l' han posat

picador de personas... sols 'ns faltava l' ex coronel Morera, que no 'l van poguer aguantar á Madrit y l' envian facturat á Barcelona.

Es lo que deu dir en Meco; ¡no serveix per' Madrit? ¡Donchs cap á Barcelona!..

✱

Quan á Madrit van deixar cessant á n' en Morera... fins van repicar campanas.

Aquest es un polisón... fracasat.

Y aquí que sols tenim policia adobada ab *nivelina* estarà molt en son lloch..

Com que 'ls governants d' Espanya... tots ho son de fracasats, comensant per en Montero-Rios, lo cas es molt natural y gens d' estranyar.

¿Que se 'n pot esperar d' aquesta gent?

Res de bo... ni menos de nou...

Els procediments que van servir per perdre Cuba, Puerto-Rico y Filipinas... aumentats per la gana, á Canarias, Vascongadas y Catalunya.

¿No se 'n recordan, que semblant odis, 's recullen tempestats?

Sembla que ja 's sent tronar... y cauen gotas.

✱

Els propietaris del Tivoli, en Joanet Elias y Vicens Salisachs, han fet un' altr' obra bona de las qu'ells acostuman.

Malalt grauement en Josehp Oriol Molgosa, d' una maldia nyirviosa, que l' aclapara fa més de quatre anys, y tenint present els serveys de son administrador de 22 anys seguits, sempre amatent ab el públich, aquets senyors l' han jubilat, pasantl' hi un tant per viure, que será 'l descans de la bellesa d' en Molgosa.

A ctes d' aquets, fan ben veurer als amos del Tivoli, que son sempre mereixedors del apreci popular.

Perque son aixis, élls fan las cosas sens aparatos, llissos y plans.

Aixó es ser bons *demócratas*... y bona gent.

¡Els felicitem á tots.

✱

A París també tenen molt per netejar, encara que allí s' adonen y 's cuidan tant de las qüestions d' higiene y sanitat.

Lo cas es que 'ls *chalets* de las voreras del riu Sena, ja no 'ls vol ningú, son *torres* que no 's poden llogar á cap preu.

A mes de las pudors del riu, qu' arrosegan 'ls *debris* de tota la vila de París, que son els qu' empestan tot l' ayre, es lo cert qu' avuy en día ja es pasat de moda l' estiuhejar pe 'ls voltants de la gran *urbe* francesa.

Ara com ara, lo més *chich* y de bon gust, es anar á Normandia, á Bretanya ó be á Trouville ó á Dijon.

Molts hi van sols sia un ó dos dias, per poguer dir que venen de las platjas y darse to de richs... quan més *pelagats* son, més.

Per allí lo que fan es passejarse, dinar als restaurants y jugar al *bacarrat* ó als caballitos, els que no tenen automóvil.

✱

Vist l' increment que 'n pren cada día 'l correr pe 'l mon ab *automóvil*, hem trovat del cas per la bona informació dels llegidors del nostre sotmanari, lo mantenir un *interview* ab lo més famós *chauffeur* del mon... quin nom ara no ve al cas.

Parla aixis:

Lo primer que fa agradós l' anar ab l' *automóvil* es aquell seguit ¡*taf!* ¡*taf!*.. y l' atractivol mohiment circula-

tori dels vapors, fins arribar al regulador, que s'estableix tant bon punt s'etjega la màquina.

Després entra la bogeria del correr... mes.. mes depressa... ¡mes'..

La velocitat de la marxa, fa rodar lo cap... las sangs corren més depressa, quan més depressa 's va... es el vértigo...

La visual 's fixa al punt més llunyà; s'hi arriba com un llampech; però sembla que s'ha tardat molt.

Montant un *automóvil*, 's pert la noció del temps... de l'espai... y del Códich penal...

Entra la borratxera del baf de gasolina... qu' empesta 'ls nassos dels transeunts, deixant una reguera de pudor, que dura mitx' hora.

¿Qu' es d' estrany, al arribar aquí... qu' atropellin á tot-hom?

¿Que vol dir, malmetrer brassos y camas... y fins trencar colls?

Es 'l rodament de cap... que no 'ls priva als automovilistas de portar una senyora de goma, molt ben feta, que no es res més que un bot per entrar vi de *matute*.

Ab la dona de goma, ben llampats... y l' esprit de vi... no cal dir res de las borratxeras.

Els guardians, tornantse cassadors; no tenen més remey.

No hi ha més remey per aturarls... y decomisar 'l *matute*, que disparar las armas, foradant ab las balas 'ls neumáticos.

*

Una casa editorial de las de gran *upa* de Madrit, que 's dedica á la publicació d' un anuari... per traure la son de las orellas dels espanyols, qu' encara que 'n tinguem, no es pas tanta com 's pensan 'ls Castilas de la Cort... segons veus, ara está comptant quantas son las islas Filipinas... potser per encàrrech d' en Meco, que no va sapiguer quantas eran al firmar 'l tractat de París.

Ara que 'n Montero-Ríos es lo gall d' aquest galliner, podrian anarl' hi á preguntar, que potser ja ho sap... qui nas son las colonias d' Espanya... y de qui son Cuba, Puerto-Rico y Filipinas.

Perque... diu la portada de l' edició d' aquest any: «Anuario del Comercio, de la Industria, de la Magistratura y de la Administración de España, sus colonias Cuba, Puerto-Rico y Filipinas».

¿Com quedém... de qui son Cuba y Filipinas?

Y Puerto-Rico... ¿qu' encar' es d' Espanya?

Vetaquí un llibre exemplar... que 'ls recomaném que no 'l comprin.

*

Un missioner del Teheran... que 'ls missioners d' allá, son casats, fou assassinat pe 'ls Derwiches...

Lo govern de Persia, per por de tenir complicacions diplomáticas, ¡que 'l Sah no vol rahons!.. va oferir 50.000 dollars á la viuda, per via d' indemnisió.

Aquesta senyora, va tenir un gran desinterés.

¡Be prou que 'l coneixia 'l meu marit! va dir... creguin que 'm donan massa... per alt, per alt... podía valdrer... uns 30 000 dollars y no 'n cobraré més; no 'ls vull compositar.

Y l' autoritat Persa... ho va trobar molt be.

Ara la viudeta qu' era guapa... y estava grassa, 's passeja ab lo Sah per las platxas de Trouville, fent goma... y ximplesas.

Prou deu anar bé, tot alló dels Persas moderns.

*

Un diari de Londres, explica com l' altre dia va estar á punt d' esclatar un conflicte internacional.

La comitiva de mariners francesos al desembarcar, va topars' ab lo pas d' una bomba d' incendis...

¿Qui s' havia d' aturar, la bomba ó la comitiva?

Un *policeman*... va resoldrer de plá 'l cas.

¡Primer las nacions estrangeras!

Va fer deturar la bomba... y 'ls bombers.

Ara l' amo de la casa que 's cremava... no ho devia trovar tan ben fet... ni pertinenta la galaneria.

¡Com que tenia 'l foch á la márfega.

! LA FÁM !

¡Es terrible! Però es justa: poble que la fám coneix se delata á si mateix; es arbre de mala fusta.

¡La fám repercut per tot! Avuy dia á Barcelona

tant la «miseria» s'hi abona qu' es un cementiri, un clot.

¡Lo «Comers» fá ja els badalls de la mort! L' obrer no menja, però may cap rich s'penja; se penjan los seus vassals.

Y jo que tinch cor de sobras com té 'l Montserrat molts pichs desitjo 's penjin los richs, con tal se salvin 'ls pobres

¡La fám ja tot ho invadeix! ¡trevallant ni 's pot ja viure!

Hasta 'm sab gréu sabé escriure puig fentho may poso greix.

Si prenc caldo, la gallina ab mi renyida ja está, y resulta un caldo cla com si sigué de sardina:

La fám que s'ha apoderat del poble de Barcelona es una fám que pregona lo que 'ls «Reys» ens han donat.

Molta miseria ¡Molt gasto!

¡Molta embusteria! ¡molta!

¡Molts empleats poca solta, que ni valen lo que un «trasto»,

y moltas monjas, jesuitas, y frares y capellans

que en lloch de darse las mans ab sas accions inauditas,

fán que el cor del pobre poble renegui de sa existencia

y ni cregui ab la conciencia ni ab la «Religió» més noble,

¡La fám avuy es terrible! La «gana» forma tal «bando» que hasta al carré de «Fernando» lo viure ja no es possible.

La Rambla es ja «Rambla morta» ¡Ja no es passeij! ¡Es deliri!

¡No es «Rambla», es un cementiri que may 's tanca sa porta.

Allí veuréu com sagella l' amor, la Fraternitat, y allí dorm la «Humanitat» molts cops sens tastá escudella.

¡Y aixís estém!! Lo «Gobern», (que per cert no alcansa glória) diu que vol passá á la «História» (si hi pensa) aqueix nou hivern;

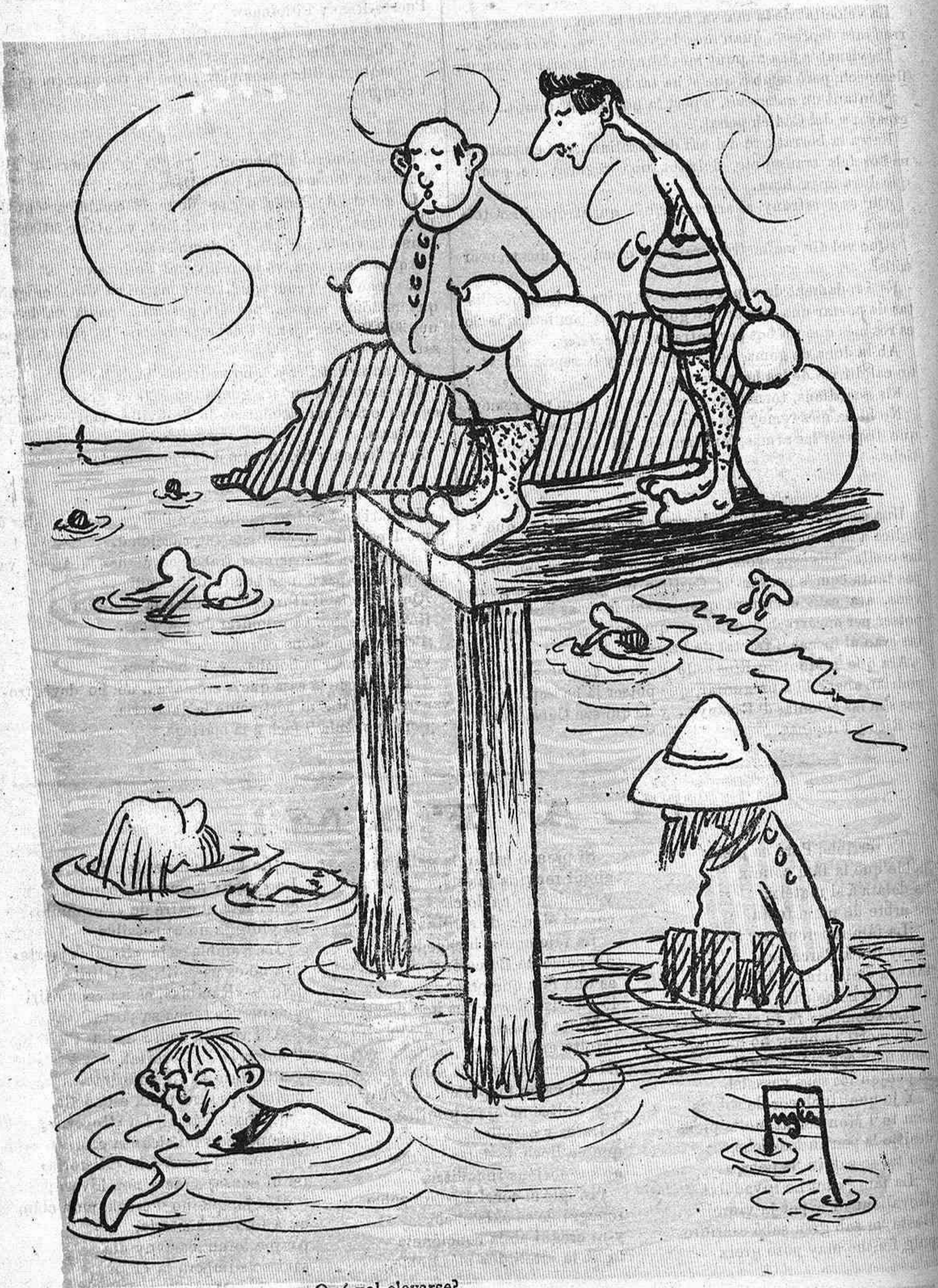
Més jo, que no 'l crech, mon clám es: á fora embusteria;

perque lo qu' es avuy dia tant sols impera la «Fám» ¡

MARCELINO SANTIGOSA

Litografía Barcelonesa.—Sant Ramón, 6

A la palanca



- ¿Qué vol elevarse?
- No; senyor; volia fer un capbussó.
- Donchs, si no 's posa una llamborda al coll y no
's treu aquet parell de *montgolfiers*, no ho logará pas.